

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1909.

Första Kammaren.

N:o I.

Sedan i kraft af § 49 regeringsformen och § 2 riksdagsordningen Riksdagen sammankommit till lagtima möte här i hufvudstaden fredagen den 15 januari 1909, sammanträdde Riksdagens Första Kammare i den uti Riksdagens hus för kammaren anordnade samlingsal samma dag

Fredagen den 15 januari,

kl. 11 f. m.

Herr Wieselgren framträdde till talmansbordet och yttrade:

På grund af bestämmelsen i 33 § riksdagsordningen ber jag att nu få öppna kammarens förhandlingar vid denna riksdag; till hvilken jag hälsar samtliga ledamöter välkomna.

Sedan herr ordföranden därefter intagit talmansplatsen, tillkännagaf herr ordföranden, att han på grund af bestämmelsen i 1 § 2 mom. af kammarens ordningsstadga anmodat kanslisekreteraren C. F. Vougt att, till dess sekreterare blifvit utsedd, föra kammarens protokoll äfvensom att herr ordföranden för tillfället anställt kansli-biträden och vaktbetjäning till erforderligt antal.

Upplästes och lades till handlingarna följande från kungl. justitiedepartementet ankomna

Protokoll hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 13 januari 1909.

Sedan på grund af stadgandet i § 32 riksdagsordningen statsrådet och chefen för justitiedepartementet anmodat tre bland de af Riksdagen valda fullmäktige i riksbanken och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret att närvara vid den granskning af riksdagsmannafullmakter, som jämlikt riksdagsordningens nämnda paragraf borde före Riksdagens sammanträde äga rum, så infunno

sig nu af de utaf Riksdagen valda fullmäktige i riksbanken herrar vice ordföranden bland fullmäktige, filosofie doktorn H. R. Törneblad, filosofie doktorn S. G. von Friesen och revisionssekreteraren C. Berg samt af fullmäktige i riksgäldskontoret herrar ordföranden bland fullmäktige, juris doktorn P. A. H. Cavalli, direktören V. L. Moll och byråchefen A. Hammarström.

Af de efter avslutandet af 1908 års lagtima riksdag till justitiedepartementet inkomna fullmakter för ledamöter af Riksdagens Första Kammare, blefvo fyra fullmakter undantagna från granskning, emedan antingen de personer, för hvilka fullmakterna utfärdats, afsagt sig riksdagsmannauppgiftet eller ock de val, på hvilka fullmakterna grundade sig, blifvit af Kungl. Maj:t upphäfdade. I samtliga fyra fallen hade sedermera nya val verkställts och fullmakter för de därvid valde öfversändts till departementet.

Då därefter till granskning företogs de inkomna fullmakterna för ledamöter af Första Kammaren, befanns den fullmakt, som från Södermanlands läns landsting insändts för domänintendenten Ernst August Lindblad, visserligen — oafsedt mindre afvikelse från det fastställda formuläret — vara i behörig form utfärdad, men skulle i protokollet till kammarens kännedom anmärkas, att Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet icke före valets anställande hos Konungen gjort sådan anmälan om i kammaren uppkommen ledighet, som i § 28 riksdagsordningen föreskrifves, hvadan förordnande om detta vals förrättande icke heller blifvit af Konungen meddeladt. Tillika skulle här antecknas, att det antal riksdagsmän i Första Kammaren, som Södermanlands läns landsting äger utse, allt fortfarande utgör fem.

Beträffande öfriga fullmakter anmärktes såsom afvikelser från det i § 10 riksdagsordningen föreskrifna formuläret:

att i en fullmakt beträffande tiden för riksdagsmannaskapets fortvaro användts orden »från denna dag» i stället för orden »från nämnda dag» *samt att* i fyra af de från landsting insända fullmakterna landstingets ordförande vid fullmaktens undertecknande användt uttryck, tydande på att fullmakten utfärdats å vederbörande landstings vägnar, men då berörda afvikelser icke syntes vara af beskaffenhet att därigenom meningen förändrades eller otydlighet föranleddes, ansågos dessa fullmakter i likhet med öfriga, om hvilka nu är fråga och mot hvilka anmärkning ej förekommit, böra godkännas.

Hvad sålunda förekommit skulle genom protokoll meddelas Första Kammaren, hvarjämte förteckning å de kammarens ledamöter, för hvilka fullmakter inkommit och granskats, skulle tillika med fullmakterna till kammaren öfverlämnas.

In fidem.

P. M. af Ugglas.

Förteckning å de ledamöter af Riksdagens Första Kammare, för hvilka efter 1908 års lagtima Riksdags afslutande fullmakter till justitiedepartementet inkommit.

Stockholms stad . . .	} grosshandlaren Oscar Mauritz Almgren. sekreteraren och ledamoten i kungl. patent- och registreringsverket greve Johan Gus- taf Lagerbjelke.
» län . . .	
Uppsala län	} lektorn Johan Fredrik Nyström. bruksdisponenten greve Ernst Henning Wachtmeister.
Södermanlands län . . .	
Norrköpings stad . . .	} domänintendenten Ernst August Lindblad. statsrådet Carl Johan Gustaf Swartz. f. d. landshöfdingen friherre Nils Axel Hjalmar Palmstierna,
Jönköpings län	
Kalmar län norra delen	} landshöfdingen Fredrik Emil Pettersson. statsrådet Ake Hugo Hammarskjöld. redaktören, filosofie doktorn Karl Emil Hildebrand Hildebrand,
Blekinge län	
Kristianstads län . . .	} kommendören vid kungl. flottan Herman Georg Waldemar Wrangel. f. d. revisionssekreteraren, häradshöfdingen Ernst Håkanson,
Malmöhus län	
Malmö stad	} landtbrukaren Johan Nilsson. godsägaren Paul Paulson, borgmästaren Knut von Geijer.
Hallands län	
Göteborgs o. Bohus län	} f. d. konsuln Johan Henrik Emanuel Dieden. landshöfdingen Axel Asker. presidenten friherre Lars Akerhielm.
Älfsborgs län	
Skaraborgs län	} godsägaren friherre Otto Silfverschiöld. borgmästaren Ernst Rudolf Vilhelm Heden- stierna,
Värmlands län	
Gäflborgs län	} godsägaren Johan Gustaf Samuelsson. majoren Lars Johan Knut Larsson. kammarrättsrådet, juris doktorn Johan Öst- berg.
Västernorrlands län . .	
Norrbottens län	} grosshandlaren Gustaf Oscar Knaust. disponenten Nils Valfrid Bosæus.

Enligt § 2 i ordningsstadgan för kammaren anställdes upp-
rop af kammarens ledamöter, hvarvid såsom frånvarande anteck-
nades:

Herr *Andersson, Gustaf,*
» *Pettersson, Fredrik Emil,*

Herr *von Oelreich*,
» *Bergendahl*,
» *Hasselrot*,
Friherre *Gyllenstierna*,
» *Trolle*,
Herr *Hedenlund*,
» *Almström*,
» *Rudebeck*.

Af ofvan upptagna, såsom frånvarande antecknade ledamöter hade herrar *Andersson*, *von Oelrich*, *Bergendahl* och *Hasselrot*, friherre *Trolle* samt herr *Hedenlund* anmält förhinder att denna dag tillstädeskomma, hvarjämte upplästes följande ingifna läkarbetyg:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare herr Baron *Johan Gyllenstjerna* till följd af influensa är förhindrad att infinna sig vid Riksdagens öppnande och under de närmast följande dagar, intygas

Klippan d. 13 januari 1909.

Edv. Peters

e. prov.-läkare.

Hans excellens herr statsministern *Lindman*, som nu inträdde, erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr ålderspresident! Jag får härmed gifva Första Kammaren del af Kungl. Maj:ts nådiga bref angående förordnande af talman och vice talman vid innevarande års lagtima riksdag.

Härefter uppläste herr statsministern ifrågavarande kungl. bref, enligt hvilket förordnats till talman ledamoten af kammaren herr *Lundeberg* och till vice talman ledamoten af kammaren herr *Billing*.

Herr *Wieselgren*, som nu lämnade talmansplatsen, yttrade till herr talmannen:

Herr talman! Jag ber att å kammarens vägnar få uttrycka dess tillfredsställelse öfver det val, som, enligt hvad vi nyss hört, Kungl. Maj:t har gjort. Jag vet, att det icke finnes mer än en mening här i kammaren därom, att de traditioner, som talmansplatsen här i kammaren alltjämt ägt, allt fortfarande skola utmärkt upprätthållas.

Herr talmannen intog talmansplatsen och yttrade:

Mina herrar! Öfver den återseendets glädje, som plägar sätta en så varm färgton på vårt första sammanträde, lägger sig i dag ett visst vemod. För dem af oss, som tidigare tillhört denna

kammare, kännes det tungt och bittert att här nödgas sakna den man, som under de femton senaste riksdagarna med så mycken ära och med så stor heder varit Första Kammarens talman. Hvad af godt och ädelt och fosterländskt grefve Gustaf Sparre verkat för Första Kammaren, hvars anseende och värdighet låg honom så djupt och varmt om hjärtat, veta vi alla. Djupt känna vi i detta ögonblick, huru mycket vi äro honom skyldiga för det allvar, den plikttrohet och den ansvarskänsla, hvarmed han ledde kammarens förhandlingar, men ännu mera för den aldrig svikande välvilja och vänlighet, som han i rikt mått gaf åt oss, en och hvar. Hans kraft var obruten, då han sist lämnade oss. Vi vågade därför hoppas att få återse honom vid talmansklubban. Hans egen hälsa har dess bättre icke varit något hinder därför, men andra hänsyn hafva för honom varit bestämmande. Må det vara oss tillåtet att i detta ögonblick gifva uttryck för vår varma känsla af vördnad och tillgifvenhet för Första Kammarens afhållne och vördade förutvarande talman, för vår tacksamhet för allt hvad han verkat och varit för vår kammare och dess ledamöter, för vår hjärtliga önskan, att grefve Gustaf Sparre måtte fortfarande och länge få njuta hemmets lycka och frid.

Mina herrar! För den vänliga hälsning, jag nyss fått emottaga, bringar jag kammaren min värdsamma, djupt kända tacksamhet. Vål känner jag, hvilket stort ansvar det mig gifna höga uppdraget för med sig, och att jag föga skall kunna motsvara värdsamma, om jag icke stödes af mina kamraters förtroende och välvilja. Vördsamt och hjärtligt vågar jag anhålla, att kammarens ledamöter måtte vänligen gifva detta stöd åt sin nya talman.

Herr vice talmannen erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman, mina herrar! Den vördnad, hängifvenhet och tacksamhet mot vår förre talman, åt hvilken talmannen nu har gifvit ett så varmt uttryck, gömma vi allesammans helt visst såsom ett godt minne i våra hjärtan. Vi deltaga i allt hvad talmannen har sagt om grefve Sparre. Jag vill nu hemställa, om icke kammaren skulle vilja hos sin talman anhålla, att han måtte till grefve Sparre framföra denna vår tacksamhet och vår hälsning.

Denna hemställan bifölls.

Herr talmannen anmälde, att någon ansökning till sekreterarbefattningen hos kammaren icke inkommit, och hemställde, huruvida kammaren behagade genast företaga val af sekreterare.

Sedan denna hemställan besvarats med ja, företogs valet, och befanns efter valförrättningens slut hafva blifvit till sekreterare utsedd kanslirådet A. von Krusenstjerna med samtliga afgifna, eller 127 röster.

Kanslirådet von Krusenstjerna fick nu företräde, underrättades att han blifvit af kammaren vald till sekreterare och öfvertog protokollsföringen.

In fidem
C. F. Vougt.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med Andra Kammarens talman finge föreslå, det Första Kammaren ville besluta att vid sitt sammanträde måndagen den 18 innevarande månad företaga följande val, nämligen

dels af fyra ledamöter för att jämte talmannen tillsätta kammarens kansli och vaktbetjäning,

dels af tre ledamöter för att deltaga i talmansöfverläggningarna, och

dels af två ledamöter att hafva inseende öfver Riksdagens kansli.

Detta förslag antogs.

Tillkännagafs, att Kungl. Maj:t genom offentliga anslag i nåder bjudit och kallat Riksdagens ledamöter att lördagen den 16 i denna månad kl. 11 f. m. infinna sig i slottskapellet samt efter förrättad gudstjänst begifva sig till rikssalen för att där inhämta hvad Kungl. Maj:t hade att meddela Riksdagen.

Herr talmannen meddelade, att till kammarens förfogande öfverlämnats, bland annat, 148 inträdesbiljetter till rikssalen vid riksdagens öppnande, och hemställde, att fördelning af dessa biljetter finge genom sekreteraren ske efter slutet af kammarens sammanträde denna dag, med iakttagande, att de för hvarje landstingsområdes eller stads riksdagsmän afsedda biljetter utlämnades till områdets eller stadens äldste närvarande representant, som sedermera finge ombesörja den vidare utdelningen.

Denna hemställan bifölls.

Herr vice talmannen erhöll ordet och yttrade:

Herr talman, mina herrar! Hela den civiliserade världen greps af förfäran, då underrättelsen spreds om den fruktansvärda naturrevolution, som ödelagt stora sträckor af det kanske skönaste landet i vår världsdel, då vi hörde, huru mer än hundra tusen människor träffats af döden och huru för de efterlevande kvarstod nöd och sorg af mångartadt slag. Icke minst i vårt land har man känt sorg och deltagande härvid. Och därom kan icke vara

fråga, att icke särskildt vi, som äro kallade att vara representer för detta folk, innerligt äro med både i den sorgen och det deltagandet. Jag föreställer mig, att det skall för oss alla hafva känts såsom ett behof att vid detta tillfälle gifva uttryck häråt, och jag vill därför till kammaren hemställa, att kammaren ville besluta anmoda sin talman att i ett telegram till det italienska parlamentet gifva uttryck åt denna Första Kammarrens deltagande känsla.

Härtill lämnade kammaren på gjord proposition sitt bifall.

Herr vice talmannen yttrade härpå:

Herr talman, mina herrar! I det sydöstliga hörnet af vår världsdel har tagits ett mycket betydelsefullt steg framåt. Vi hafva förnummit, med hvilken glädje befolkningen i Turkiet har hälsat hvad som så skett och hvilka rika förhoppningar man där fäst vid detta. Det har synts vara lämpligt, att den svenska riksdagen med anledning häraf frambär sin lyckönskan till den yngsta riksdagen i världen, och jag tager mig därför friheten föreslå, att vi anhålla, att vår talman ville framföra denna lyckönskan.

På gjord proposition uppdrog kammaren åt herr talmannen att telegrafiskt aflåta en lyckönskan i enlighet med hvad herr vice talmannen nu föreslagit.

Kammaren åtskildes kl. 11,46 f. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 16 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 10,30 f. m.

Herr talmannen tillkännagaf, att, sedan han afsändt telegrafiska meddelanden enligt kammarens under gårdagen lämnade uppdrag, till honom samma dag ankommit följande två telegram, som nu upplästes:

(Inlämnadt i Roma 1909 den ¹⁵/₁ kl. 6,30 e. m.).

Ringrazio la prima camera di cotesta dieta dell espressione rivolta a questo senato per il disastro che ha colpito la nazione italiana. Il senato al quale ne daro notizia quando si riunira ne sara, come me, sommamente grato.

Presidente senato

Manfredi.

(Jag tackar Riksdagens Första Kammare för dess till senaten riktade uttryck af deltagande i anledning af den olycka, som drabbat italienska folket. När senaten sammanträder, skall jag bringa till dess kännedom ifrågavarande uttryck af deltagande, som skall vara för senaten, liksom för mig, högst angenämt.

Senatens president

Manfredi.)

(Inlämnadt i Skara 1909 den ¹⁵/₁ kl. 6,15 e. m.).

Lifligt berörd af den hjärtliga hälsning, Ni å Första Kammarrens vägnar sändt mig, ber jag Eder till kammaren framföra mitt varmt kända tack. Af mig skall denna hälsning städse räknas som ett af mina dyrbaraste minnen.

Gustaf Sparre.

Friherre *Trolle* anmälde, att han infunnit sig vid riksdagen.

Tillkännagafs, att herr *Rudebeck* anmält, att han i följd af ämbetsangelägenheter först den 18 innevarande månad kunde inställa sig vid riksdagen.

Herr talmannen och kammarens ledamöter afgingo kl. 10,50 f. m. till slottskapellet, där riksdagspredikan hölls af pastor C. A. Rehn. Efter gudstjänstens slut begaf kammaren sig till rikssalen, där äfven Andra Kammarren infann sig.

Hans Maj:t Konungen kom till städes och öppnade riksdagen med det i protokollsbihanget införda tal, hvarefter hans excellens herr statsministern Lindman uppläste Kungl. Maj:ts berättelse om hvad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit.

Herr talmannen framträdde därpå och yttrade:

Allernådigste Konung, Eders Majestät!

Det riksmöte, som i dag tager sin början, lärer, icke mindre än sina föregångare, komma att ställa höga fordringar på deltagarnes arbetsvillighet och arbetskraft.

Sådant är en naturlig följd af den rastlösa utveckling, som utmärker vår tid, och som alltjämt ger uppslag till nya, för samhället betydelsefulla frågor, till hvilkas lösning Riksdagens medverkan kräfvades.

Eders Maj:t har angifvit åtskilliga sådana frågor, hvilka af Eders Maj:t komma att föreläggas Riksdagen, och från Riksdagen lära ej heller initiativ komma att utebli!

Bland frågor, som af det svenska folket komma att vid denna riksdag följas med mer än vanlig uppmärksamhet, intager utom allt tvifvel *den om utsträckning af den politiska rösträtten* det främsta rummet.

Denna fråga har visserligen länge stått på dagordningen, men först efter 1901 års Riksdags beslut angående ökad värnplikt kan det sägas, att den blifvit i högre grad aktuell.

Därefter har nog, i stort sedt, ej mer än en mening rådt därom, att en utsträckning af rösträtten borde äga rum, men väl många meningar om sättet därför.

Nu föreligger till slutlig pröfning 1907 års Riksdags beslut, grundadt på Kungl. Maj:ts nådiga proposition i ämnet.

Det hvilande förslaget kommer, om det genomföres, helt visst att mäktigt ingripa uti och äfven delvis omlägga det politiska arbetet.

Ej underligt då, om man inför det nya opröfvade känner sig betänksam, om många endast med tvekan gifva det nya förslaget sin tillslutning.

Men äfven hos många bland dessa tveksamma gör sig dock gällande en varm tillförsikt, att fäderneslandets väl hädanefter som hittills skall vara målet för Riksdagens sträfvanden — hägrar hoppet att genom den nya ordningen ansvarskänslan i vida kretsar skall stärkas och ökad förståelse främjas inom allt Sveriges folk.

Med denna tillförsikt och detta hopp lärer Första Kammaren säkerligen vara beredd att medverka till stadfästande af 1907 års Riksdags beslut.

Eders Maj:t!

Med uppriktig glädje och tacksamhet hafva vi erfarit de vänskapliga känslor mot Sveriges konungapar och folk, som mött deras majestäter vid deras besök i främmande länder, och som gifvit sig uttryck äfven i de besök, som främmande länders statsöfverhufvud aflagt i vårt land.

Vi finna häraf ökad anledning att hoppas på fortvaro af nu bestående goda förhållanden mellan Sverige och främmande

makter, på samma gång vi dock äro fullt medvetna om vår skyldighet att för bevarande däraf så ordna för vårt land, att det i tider af oro kan i första hand lita på sin egen kraft.

Första Kammaren framför varmaste välönskningar för Konung och konungahus och framför till Eders Maj:t uttrycken af sin undersåttliga vördnad, sin trofasta tillgifvenhet.

Sedan Andra Kammarens talman därefter i denna kammarens namn till Hans Maj:t Konungen framfört Andra Kammarens undersåttliga vördnad, fingo talmännen hvardera mottaga ett exemplar af Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof, hvarefter ceremonien å rikssalen afslutades och Första Kammaren enligt beslut, fattadt före aftågandet från samlingsrummet, åtskildes vid återkomsten till riksdagshuset kl. 1,10 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Måndagen den 18 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Herrar *von Oelreich* och *Pettersson, Fredrik Emil*, anmälde, att de anländt till riksdagen.

Herr talmannen tillkännagaf, att, i anledning af det lyckönskningstelegram han enligt kammarens den 15 i denna månad lämnade uppdrag afsändt till turkiska parlamentet, till honom följande dag ankommit ett nu uppläst telegram af denna lydelse:

(Inlämnadt i Constantinopel parlament d. $\frac{16}{1}$ kl. 2,30 e. m.).

Au nom du sénat ottoman j'ai l'honneur de remercier votre excellence pour les voeux amicaux et sincères que la première chambre de la diète suédoise forme pour le succès des travaux du sénat ottoman et pour la prospérité du peuple ottoman.

President du sénat ottoman

Said.

Företogs val af fyra ledamöter för att jämte talmannen tillsätta kammarens kansli och vaktbetjäning; och befunnos, efter valförrättningens slut, därtill hafva blifvit utsedda:

herr <i>Anderson, F. A.</i> , med	102 röster
» <i>Billing</i> »	102 »
» <i>Åkerman</i> »	102 »
» <i>Cavalli</i> »	101 » .

Företogs val af tre ledamöter för att deltaga i talmansöfverläggningarna; och befunnos, efter valförrättningens slut, därtill hafva blifvit utsedde:

herr <i>Afzelius</i> med	112 röster
friherre <i>Palmstierna</i> »	112 »
» <i>Åkerhielm</i> »	112 » .

Företogs val af två ledamöter för att hafva inseende öfver Riksdagens kansli; och befunnos, efter valförrättningens slut, därtill hafva blifvit utsedda:

herr <i>Anderson, F. A.</i> , med	87 röster
» <i>af Ekenstam</i> »	87 » .

Föredrogs och bordlades Kungl. Maj:ts den 16 i denna månad på rikssalen öfverlämnade nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof.

Föredrogs och lades till handlingarna Kungl. Maj:ts den 16 innevarande månad på rikssalen upplästa berättelse om hvad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Riksdagens år 1908 församlade revisorerers berättelse om granskningen af riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Riksdagens år 1908 församlade revisorerers berättelse angående riksbanken.

Efter föredragning af justitieombudsmannens vid innevarande riksdag afgifna ämbetsberättelse hänvisades framställningen om ändring af 11 och 13 §§ i förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905 till bevillningsutskottet, framställningen om löneroglering för tjänstemännen och vaktbetjäningen i justitieombudsmansexpeditionen m. m. till statsutskottet samt berättelsen i öfrigt till lagutskottet.

Herr vice talmannen erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta, att antalet suppleanter från denna kammare i de ständiga utskotten bestämmes till: i konstitutionsutskottet åtta, i statsutskottet tolf, i bevillningsutskottet tio, i bankoutskottet sex och i lagutskottet tio.

Denna hemställan bifölls.

Herr talmannen yttrade, att han efter öfverenskommelse med Andra Kammarens talman finge föreslå, det Första Kammaren ville besluta att vid det sammanträde, som komme att hållas fredagen den 22 i denna månad, företaga val af ledamöter och suppleanter i de ständiga utskotten.

Detta förslag antogs.

Kammaren åtskildes kl. 1,48 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
